

1998. december 21-én, életének 86. évében elhunyt Szőkefalvi-Nagy Béla kétszeres Kossuth-díjas akadémikus, a Bolyai János Matematikai Társulat tiszteletbeli elnöke, a József Attila Tudományegyetem nyugalmazott tanszékvezető egyetemi tanára, Szeged város díszpolgára.

Szőkefalvi-Nagy Béla 1913. július 29-én született Kolozsváron. Családjával 1929-ben költözött Szegedre, a gimnázium utolsó két évét és az egyetemet már itt végezte el. Itt szerezte meg 1936-ban matematika-fizika szakos középiskolai tanári oklevelét és tette le „summa cum laude” eredménnyel doktori szigorlatát. 1937-ben kitüntetéssel avatták doktorrá.

Középiskolában minden érdekelte, kitűnő tanuló volt. Egyetemi tanulmányai alatt egyformán foglalkozott matematikával és fizikával. Bay Zoltán előadásai, valamint Neumann János és Wigner Jenő kvantummechanikai témájú könyvei igen nagy hatással voltak rá. Saját bevallása szerint ezek az élmények terelték érdeklődését a matematika egy akkor még új ága, a funkcionálanalízis felé. 1939-ben a Tanárképző Főiskola matematika professzorává nevezik ki (édesapját, Szőkefalvi-Nagy Gyulát váltotta a katedrán, aki ekkor került a Tudományegyetemre). 1940-ben lett az egyetem magántanára, majd 1948-ban rendes tanára. Kezdetben az Ábrázoló Geometria, majd később az Analízis tanszékét vezette egészen 1983-ban bekövetkezett nyugalmomba vonulásáig.

Tudományos tevékenysége számos matematikai területre terjedt ki. Jelentős eredményeket ért el az approximációelméletben, a Fourier-analízisben, az ortogonális függvények elméletében, a konvex geometriában és a funkcionálanalízisben. Ez utóbbi terület egyik legjelentősebb egyéniségeként tartják számon világszerte. Több, mint 150 tudományos dolgozatot publikált és több alapvető monográfia és könyv fűződik a nevéhez. Talán leghíresebb ezek közül a Riesz Frigyessel együtt írt, először 1952-ben franciául megjelent *Leçons d'Analyse Fonctionnelle* című, amelyet számos nyelvre lefordítottak, és amely a funkcionálanalízis alapvető kézikönyvévé vált. *Valós függvények és függvénysorok* című egyetemi tankönyve is igen sok kiadást megért, angol nyelvre is lefordították. Számos nívós szakmai folyóirat szerkesztőbizottságának volt tagja vagy éppen elnöke.

Szőkefalvi-Nagy Béla nemcsak kiváló tudós, de kiváló pedagógus is volt. Előadásai mind szakmai, mind didaktikai szempontból kitűnőek voltak. Mindig pontosan fogalmazott és nagyon jól magyarázott. Kemény, szigorú, de igazságos vizsgáztató volt. A jegyeinek súlya volt. Az volt a véleménye, hogy ha valaki valamit nem tud jól elmondani, akkor azt nem is érti igazán. Az ötvenes évek elején általa indított nemzetközi hírű funkcionálanalízis szeminárium harminc éven át a szegedi Bolyai Intézet tevékenységének nagyon fontos része volt. Ezen a szemináriumon előadást tartani mindenki számára nagyon komoly feladatot jelentett.

Igen aktívan és felelősségteljesen látta el közéleti feladatait is. 1953-tól 1980-ig a MTA Matematikai Bizottságának, 1970-től 1985-ig a Szegedi Akadémiai Bizottságnak az elnöke volt. A Bolyai János Matematikai Társulat Csongrád Megyei Tagozatának elnökeként a helyi szakmai közélet szervezéséből is hosszú éveken keresztül jelentősen kivette részét.

Tudományos és pedagógiai tevékenységéért igen sok díjban és elismerésben részesült. A Magyar Tudományos Akadémiának 1945-ben lett levelező, 1956-ban rendes tagja. Kossuth-díjjal 1950-ben és 1953-ban, Állami Díjjal 1978-ban jutalmazták. A Szovjet (ma Orosz) Tudományos Akadémiának 1971-től, az Ír királyi Akadémiának 1973-tól, a Finn Tudományos Akadémiának 1976-tól tiszteletbeli külföldi tagja. Számos egyetemnek tiszteletbeli díszdoktora. 1979-ben a ma már Orosz Tudományos Akadémia neki ítélte legmagasabb természettudományos kitüntetését, a Lomonoszov-aranyérmet. 1994-ben megkapta a Magyar Köztársaság Érdemrend Középkeresztje kitüntetését.

Nagyon ismerte és szerette Szegedet. Sokat sétált egyedül a városban, minden változásra figyelt. Egyetemi előadásain sokszor előfordult, hogy az éppen aktuális tétel bizonyítása után Szegedről kezdett mesélni. Szinte mindent tudott a város történetéről, építészetéről, művészeti és tudományos életéről, igazi szegedi polgár volt. 1991-ben lett Szeged Díszpolgára. Nagyon szerette Szeged környékét is, szenvedélyesen védte az erdőket. Ha egy figyelmetlen autós például behajtott az áotthalmi erdőbe, és Szőkefalvi-Nagy Béla ezt meglátta, akkor habozás nélkül, keményen (és nagyon kemény tudott lenni) kiparancsolta onnan. (A saját autója természetesen az országút mellett vagy kijelölt parkolóban állt.)

Szeretett a szegedi Bolyai Intézetben dolgozni. Mindig őszintén érdekelte, hogy kollégái, tanítványai hogy érzik magukat, éppen mivel foglalkoznak. Az intézeti könyvtár jelenlegi gazdagságának jó részét neki köszönheti. Ezzel, és Riesz Frigyessel kapcsolatban mesélte egyszer, hogy Riesz már Pesten lakott, de a Bolyai Intézet több folyóirata nála volt. Ő rendszeresen meglátogatta Rieszt, és ha megkérdezte, hogy kell-e még valamelyik folyóirat, mindig azt a választ kapta, hogy valamit még meg akar nézni, még kell. A későbbi látogatások alkalmával egy-két aztán folyóiratot, mikor Riesz nem látta, szó nélkül a táskájába tett, és hazahozta a könyvtárba. Riesz soha nem vette észre a folyóiratok számának csökkenését.

Szerette a zenét, örömet, kikapcsolódást jelentett számára. Nagyon fontos volt számára a családja. Hat gyermeket nevelt fel. Egyszer egy interjúban a riporter kérdésére, hogy hogyan kell gyerekeket nevelni, azt válaszolta: „A példánkkal.” Gyermekai saját szakmájuk kimagasló egyéniségei lettek.¹ Egyik lánya, Szőkefalvi-Nagy Ágnes lapunk Fizika Rovatának szerkesztője volt 1975-től 1982-ig.

Nagyon nehéz róla múlt időben írni.

Kosztolányi József

Pintér Lajos